

NACHYLAĆ (29) *vb impf*

nachylać (28), **nachelać** (1); nachylać: nachelać *Calep* (11:1).

Oba a jasne; e z tekstu nie oznaczającego é.

inf nachylać (1). ◇ *praes 1 sg* nachylam (17). ◇ *3 sg* nachylâ (1). ◇ *3 pl* nachylają (1). ◇ *praet 3 sg m* nachylâł (1). ◇ *2 pl m pers -ście* nachylali (1). ◇ *3 pl m pers* nachylali (1). ◇ *imp 2 sg* nachylâj (2). ◇ *3 sg niechâj* nachylâ (1). ◇ *part praes act* nachylając (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w. s.v. nachylić.

1. Zmieniać położenie czego, w szczególności zginać ku dołowi, zwracać w kierunku czegoś (przeważnie znajdującego się niżej); *declinare Mącz, Calep; acclinare, reclinare Mącz, Cn; inclinare, inflectare Calep, Cn; oscilare Mącz; (con)curvare, (con-, de-; re)fectare, detorquere Calep; incurvare Cn* (24) : *Reclino, Ná zad náchilam/ Náginam/ też Odchilam. Mącz 57d, 57c, d, 270d; Concuruo – Nakrziwiám, nachiliám. Calep 235a, 207a, 239b, 280b, 291b, 296b* (12).

nachylać czego (po przeczeniu) (1): *Ulisses [...] wzrok trzymał nakłoniony, Laski ani wprzod, ani wzad nie nachylając, Ale ją w jednej mierze ustawicznie mając KochMon 27.*

W charakterystycznych połączeniach: w przod nachylać, na (w) zad (3).

W przen [czego] (1) : *[Dawid uważwszy wielką przeciw sobie dobroć Bożą] potym prosi/ áby y ná potym toż czynił. Niebá fwego náchylâjąc/ y rękę fwoię ku wykupieniu iego zwyfoka połyłâjąc. CzechEp 162.*

Przen (6) :

a) *Zwrot: »dzbanow nachylać« = pić wino* (1) : *A gdyłdzie sedzieli bayącz Dzbanow przikro nachylając Tedym wiecz wám gafył knotki RejKup cc4v.*

b) *Zwrot: »nachylać ucha« = chcieć słuchać; inclinare autem PolAnt* (2) : *káżdi s tych ktorzy słucháli náchylâł vchá/ j czekał/ ku czemuby one słowá fwe przyłtołowâć chciał GórnDworz O5; BudBib Ier 25/4.*

c) *Zwrot: »grzbietu [czyjego] nachylać« = upokarzać kogo* (1) : *Niech będą zácmmione oczy ich áby nie przeyrzeli: á grzbietu ich zâwždy náchylay [et dorsum eorum semper ineurva]. WujNT 1.Rom 11/10.*

d) *Wywierać nacisk na kogo [kogo A]* (2) : *Małz fyny/ ćwicżze ie/ á náchylay ich od dziećnińtwá ich [erudi illos et curva illos a pueritia illorum Vulg Eccli 7/25]. SkarKaz 420a; Pásie popioł/ ferce zwiedzione náchyla go [cor seductum declinare fecit eum] (áby) nie zbáwił dułze fwey BudBib Is 44/20.*

2. *Skłaniać, jednać [co do czego]* (1) :

Szereg: »nachylać i skłaniać« (1): *Niechayże mi tá słábość y oziębłość moiá/ [...] náchyla y skłania litościwą y láłkáwą Bozką dobrotliwość twoię/ do niepotężności moiey pośilenia LatHar 217.*

3. *Psuć, wypaczać* (2) : *Depravo, Kázę/ Krziwię Náchylam. Mącz 82c.*

Zwrot: »nachylać prawo« (1): *Lecz nie chodzili fynowie iego drogámi iego/ ále náchylili fię zâ lákomftwem/ á bráli dáry/ y náchyláli práwá [et perverterunt iudicium]. BudBib 1.Reg 8/3.*

4. *Deklinować (o stosowaniu końcówek gramatycznych)* [czego] (2) :

Szereg: »nachylać albo (to jest) deklinować« [szyk 1:1] (2): wŹytkie łowá [...] my możemy y mamy deklinowáć/ to ieŹt końcá iych náchyláć/ onego łowá fylab przyczyńiaiąć/ álbo oŹtaneczną odmieniáiąć. *BudBib Cv, Cv.*

Synonimy: **1.** zginać; **2.** skłaniać, zjednywać; **3.** kazić, psować; **4.** deklinować.

Formacje współrdzenne cf CHYLIC.

Cf **NACHYLANIE**

LW